

door ingang
g, alsof geen
ad, schoolbe-
nizij er eerst
te, ontken-
ergaderingen,
hapsoefening
in voorlezing
ar plaats is,
tandde van

dat de macht
king spreekt,
lit, waar pre-
van één half
n de Schrift
n haar recht

toegegeven,
le lezing van
gen zelfstan-
nlijk bij de
het kerk-
preek be-
berige slechte
erformeerde
toefening als
te, een verga-

vanzelf, dat
en pas, even
in afgedaan,
te grijpen in
dienst, zoo dat
ng onvolledig

maar nadat

en in hanst
f de eigen-
Lezer zwijgt
zoo dat eerst
e, en dat de
den Dienst,
werking kan

druk geves-
it de Heilige
akter droeg,
ken van de
boven stond,
rechtstreek-
hoog boven
oos feilbaren

e lezing der
minder aan-
op een bui-
orden over-
moet door de

dan ook van
erd, dat een
ander zou
e kerk van
elkij altoos,
en Dienaar

et werktuig-
dezen regel-
is er in een
Opziens die
nbaar lezo-
e Opziens

laten doen,
ebbe niet de
die van er
op in zijn

hier alleen
ge behoort

n wezenlijke
staats, maar
nder ond-
men daar-
atten, maar
o den goeden

men vroeger
andere lan-
koor. Men
en aan-
ch vooraf te
en zang te
zal te zeggen
meente ver-
bespreking,
ngeslipt, dat
geleid heeft,
ing te doen

indrukweke-
er niet meer
one van de
Men gans-
zingen, en
k het Rome-
af.

onzerzijds
den Voor-
Want wel
nsluipen, en
e, in de kerk
zeijne van
meester had
te kunstzai-
zingen, de
stond, zich
ille bewon-
ring, luster-
ring. Onder
t in.

dat men, om
Voorlezer in
aar nu een
een instru-
e hieruit de
en ook de
e ging be-

en daardoor
orzingen en
als geheel
derscheid-
hrift plaats
Opziens,
er broeders
or genoege

zame gaven bezit. Is er zulk een onder de
Opziens of Diakenen, dat deze het dan
doe, of zoo niet, dat dan een der andere
broeders optrede, mits onder leiding en
instructie van den kerkeraad. Hoe dit voor-
zinnen dan met het orgelspel in verband
moet gezet, komt later ter sprake. Thans
volgt er alleen uit, dat men van de lezing
der Heilige Schrift het voorlezen geheel
afschiede, en de lezing daardoor weer in
haar volle betekenis late uitkomen, als een
zelfstandig onderdeel van den eigenlijken
Dienst.

Doch hier volgt dan ook uit, dat de
plaats voor hem, die de lezing der Heilige
Schrift doet, niet symbolisch laag onder
den hoogen predikstoel mag zijn.

De lezing der Heilige Schrift moet zijn
en blijven het lezen van het Woord van
God in het midden der vergadering.

Dit doel nu poogde men oudtijds te ver-
wezenlijken door zijwaarts op de verheven-
heid, waarop het bestuur van de vergade-
ring zat, vlak vooraan een lezenaar aan
te brengen, en van daar de lezing der Schrift
te doen plaats hebben, terwijl dan aan de
andere zijde de plaats was aangewezen voor
de prediking. Eerst toen men zoo groote ker-
ken bouwde, dat men op zoo verre afstand
niet kon gehoord worden, heeft men den
kansel buiten die verhevenheid midden
onder de vergaderden geplaatst.

Maar in goed gebouwde kerken met
galerijen, niet dieper dan een 20 à 25 meter
in straat, en berekend op een vergadering
van hoogstens een kleine 2000 personen,
bestaat dit bezwaar niet. Op dien afstand
kan men zich, vooral zoo de kerk van
achteren rondloopt, en door de galerijen af-
gesloten is, zeer wel van het platform af
verstaanbaar maken.

En met het oog hierop nu zou het aan-
beveling verdienen om de plaats voor den
Lezer en de plaats van waar de Predi-
ker sprak, symmetrisch te coördineren.

Twee zouden dan dienst doen, een Die-
naar des Woords en een Ouderling; eerst
zou de Dienst der geboden worden opge-
dragen, daarna de Lezing der Heilige
Schrift komen, beide malen met gezang af-
gewisseld, en ten slotte de predikatie.

En bleek het op een dorp niet wel doen-
lijk twee ambtsdragers alzoo te laten op-
treden, dan zou er niets tegen zijn, dat de
Dienaar des Woords alleen dienst deed,
zoo wel den Dienst der geboden, als de Lezing
en de Predikatie.

Maar wat in elk geval weg moet, is de
nu schier overal bestaande meening, die
reeds door den bouw en de inrichting der
kerk den indruk geeft, alsof de Lezing der
Heilige Schrift iets ondergeschiks en bij-
komstigs ware.

Anticritiek.

De heer Kuiper, van Schraard, zond ons
op de enkele regelen, die we aan zijn
zeggens wijdden, een breede anticritiek, van
weinig minder dan een kolom.

Ziehier wat hij schrijft:

Mijnheer de Redacteur!

Niet alleen neem ik gaarne aan, maar ik ben
er zelfs ten stilligste overtuigd van, dat U niets
anders beoogt, dan de *ter van God en de uit-
breiding van Zijn Koninkrijk*. Uw bedoel-
ingen zijn dus bij mij boven alle verdenking
verheven. En toch waag ik het nogmaals uit
te spreken, dat U in 1869 op blz. 24 van *Uw
Berouw op het Volkgenooten* een stelling heeft
vernieuwd (en toe nu te vasthouden), waardoor,
ook en vooral op Uw standpunt; wanneer die
stelling practisch wordt toegepast, de *heerschappij
over land en volk aan den duivel wordt gegeven*.
Deze bewering heb ik verdelgd in mijn pole-
miek tegen het *Christelijk Schoolblad* (waaraan
de woorden, die U van mij in de *Herant* aan-
haalde, ontleend zijn), en wil ik ook tegen U
verdedigen, mits: 1°. Uw door mij gewraakte
stelling in zijn geheel in de *Herant* wordt af-
gedrukt; 2°. er onder worde geplaatst, wat ik
in het *Chr. Schoolblad* er reeds van zei en 3°.
U van mijn aanklacht U niet afmaakt met
eenige uitroepingen van verbazing en smart,
maar er werkelijk argumenten tegen inbrengt.
Wat U over mijne bewering in de *Herant*
schreef, is er wel op berekend, om Uwe lezers
grootte oogen te doen openzetten, en in hunne
rijen een afkeurend gemompel er over te doen
orgaan, maar is ter ontzenuwing van mijn aan-
klacht en ter ontdekking der waarheid van mij
en ganser weerde.

Het is mij onbegrijpelijk, hoe U mij het vol-
gende hebt in den mond kunnen leggen: "Het
volk aan de heerschappij van den duivel prijs
geven," dat is werkelijk, wat de *Herant* doet.
Dat is het kort bestek van Dr. Kuypers leven.
Dat is zijn ideaal, want 1°. geldt het de kwe-
stie's der democratie en der scheiding van Kerk
en Staat, die allereerst politieke kwestie's zijn
en dus meer door Uw politiek orgaan, de *Stan-
daard*, dan door Uw kerkelijk blad, de *Herant*
worden besproken en 2°. heb ik er in het
Chr. Schoolblad zowel als in de *Geref. Kerk*
uitdrukkelijk bijgevoegd dat U het geven der
heerschappij over ons volk aan den duivel niet
wil en niet bedoelt, zoodat u het thans niet mag
laten voorkomen, alsof ik gezegd had, dat dit
Uw ideaal is.

En even onbegrijpelijk is het mij, hoe U het
volgende heeft kunnen zeggen:
"Ja, dat zegt een man, die derwijs onbevoegd
tot oordeelen is, dat hij nog zelfs het onder-
scheid niet vat tusschen den plicht, die op
iemand van Godsweg rust en den plicht, die
de Overheid hem onder strafbeveling mag
opleggen."

Toen U deze woorden ter neer schreeft, hebt
U klaarblijkelijk over het hoofd gezien, wat ik
in het P. S. onder mijn *Replik* tegen het
Christelijk Schoolblad zei:
"De opmerking is gemaakt, dat de mensch
voor God geen recht heeft, om God niet te
dienen, doch wel voor de menschen. Deze op-
merking is onjuist, dat de menschen (de maats-
chappij) er belang bij hebben, dat God gediend
wordt en dus ook om zich zelfs wil op waren
godsdienst moeten naderen."

Tevens verklaarde ik in mijn *Replik* (zie
begin van het 2e gedeelte), dat de Overheid
alleen Godsdiensreus kan zijn, *en ten goede*,
niet door op godsdienstig gebied neutraal te
zijn en alle godsdiensten van gelijke waarde te
verklaren, maar door met geestelijke middelen

op te komen voor de *geopenbaarde* godskennis
en te ijveren voor het *waarschijnlijke* Christendom
dat de Overheid als Overheid moet kennen en
verstaan."

Ik redeneerde dus als volgt: het Christendom
is in het belang der menschheid, der maats-
chappij; de Overheid is Gods diensreus *om ten
goede* en is dus van *Godsweg* geroepen,
ook in het belang van het algemeen welzijn,
het Christendom te bevorderen; ergo heeft de
mensch niet alleen tegenover God, maar ook
tegenover de Overheid en zijn medemenschen
een *recht en geen vrijheid*, om God niet te
dienen en geen Christen te zijn en heeft de
Overheid derhalve de bevoegdheid, de Christe-
lijke belijdenis en wandel harer onderdanen
te controleren, ja, zij is zelfs *verplicht*, dat
te doen.

Het bedoelde onderscheid heb ik dus niet
alleen "gevat," maar ook *duidelijk* aangewezen
en er het mijne van gezegd.

"Waar gaan wij toch heen, als men op zulk
een wijze zijns naasten goed gerucht bevo-
dert?" roept U ten slotte uit. De *Geref. Kerk*
blameert U nooit en zij noemt Uw naam alleen,
wanneer zij *argumenten* tegen U aanvoert. Maar
waar U geen gelegenheid voorbij laat gaan, om
de Ned. Herv. Kerk aan te vallen (zelfs over
nietigheden als het vertoonen van lichtbeelden
in een Ned. Herv. Kerkgebouw op een *werkdag*)
mag daar de *Geref. Kerk* de Ned. Herv.
Kerk niet verdedigen en moet zij in dat ver-
band niet Uw naam noemen? Zelfs de kwestie
Dr. Bahler gaf U aanleiding, de Ned. Herv.
Kerk een houw te geven en in die kwestie
hebben de Kerkelijke Besturen wel *degelijk* het
recht aan hun zij.

Doch genoeg. In weerwil van alle verschil
van meening, betuig ik U, Wel. Eerw. Hooggel.
Heer, gaarne mijne hoogachting en bid ik over
U Gods *besten* zegen af.

J. KUIPER.

Schraard, 23 April 1898.

Ook nu nog schijnt de heer Kuiper
het onbetamelijke van zijn zeggen niet in
te zien.

Het zij zoo.
Als enig antwoord onzerzijds sta hier de
mededeeling, dat de toespraak waarin de heer
Kuiper een *prijzegeving van ons land aan
den duivel* zag, mede werd aangehouden door
wiltjen Mr. Groen van Prinsterer, en dat
deze Christenstaatsman in mondeling en
schriftelijk zijn *hooge ingenomenheid* met
deze toespraak te kennen gaf.

Van tweeën één dus.
Of de heer Kuiper is scherpsinniger
dan Groen van Prinsterer, die dan zoo bot
was, om er dit schrikkelijk kwaad niet in
te ontdekken.

Of, erger nog, Groen van Prinsterer was
het er zelf mee eens, en heeft dus ook al,
met de beste bedoeling, volk en land
aan den duivel helpen overleveren.

Maar, neen, laat ons zoo niet voortgaan,
maar liever den heer Kuiper toebidden,
dat hij den zedelijken moed grijpe, om
rondborstig en eerlijkweg zijn oeprecht
leedwezen over zulk een taal, in de *Gere-
formeerde Kerk* zelve, uit te spreken.

De *Herant* doet er hiernee het zwij-
gen toe.

Voor Kootwijkers Scholen.

Voor Kootwijkerschool school ontvangen, een
moete kaart van Paleolina, van de Geref.
Jongel. vereen. „Jonathan" te Schiedam.

DS. HOUTZAGERS.

Uit de Pers.

Over de worsteling van het Calvinistisch
element in den boezem onzes volks schrijft
Ds. Gispin in de *Bazuin* o. m. dit:

Gelijk ik u in mijn vorigen brief schreef, is de
naam Ned. Herv. kerk nog de uitdrukking van
een berispende gedachte, die op velen een grooten
invloed uitoefent. Men zou Dr. Kuiper veel kunnen
vergeven, mischien zelfs zijn Christelijke demo-
cratie, zoo hij maar vermeden had het conflict met
de Ned. Herv. kerk.

En wat daarbij opmerkelijk is, is wel het ver-
schijnsel, dat in de hoogere kringen des levens en
in den deftigen burgerstand, het z.g. denkend deel
der natie, schier elk spoor van de Gereformeerde
traditie uitgewischt is, of meer en meer wordt.

In Rusland b.v., heeft men nog de orthodoxe
kerk, die met staatsgeweld wordt in stand gehouden.
Die kerk heeft een belijdenis, een dienst, een tucht,
een karakter, die kerk is nationaal, eenen lang
dezelde, de eene kerk van het heilige Russische Rijk.

Maar de Ned. Herv. kerk heeft slechts den naam
en doolvert op den stroom der goeden, van het
Gomarusisme tot het Beethisme toe, omdat zij is,
naar men zegt, een Protestantsche kerk, en een
Protestantsche kerk niet heeft een bindende belijdenis
of een voor allen gezaghebbend woord, maar vrij-
heid laat aan het individu om te hebben een eigen
inzicht en een eigen overtuiging omtrent God en
de onzichtbare dingen, en ook het recht om van
dat inzicht en die overtuiging belijdenis te doen,
die te prediken en te verbreiden, mits dit geschiedt
met opvolging van de reglementen der Ned. Herv.
kerk en met handhaving van orde en rust.

Nu spreekt het van zelf, dat die reglementen een
inhoud moeten hebben, en voorschriften moeten
bevatten, die de handhaving van het secht Protes-
tantsch beginsel mogelijk maken, en toch ook
weer zoo moeten luiden, dat voor de groote menigte
de schijn behouden wordt, dat de Ned. Herv. kerk
hetzelfde is als de Gereformeerde kerk, de wettige
beschouwing hangt samen met geloof en

volksontwikkeling van het einde der 17e eeuw af.
Na den dood van Prins Willem III, Koning van
Engeland, is de Gereformeerde traditie gaaudeweg
verzwakt. Geen Oranje toonde er meer voorliefde
voor, en bij de ontwikkeling van het partijwezen,
tot op de dagen der revolutie, scheen de Gerefor-
meerde levens- en wereldbeschouwing voor altijd
te zullen worden uitgewischt, of alleen nog maar
vermeld te kunnen worden als een staalje van de
dwaling der voorgestelden.

En toen het weer „Oranje-boven" werd, nam
men niet ter hand de reformatie der Gereformeerde
kerk, maar maakte men nieuwe reglementen
die er geheel op gericht waren om den bestaanden
toestand te legaliseren, te wettigen, en de ontwik-
keling van het kerkelijke leven, in dien geest, voor
de toekomst te verzekeren. En dit is zoo volkomen
gelukt, dat zelfs de orthodoxen nu de nieuwe orde
van zaken verdedigen.

Of Christus waachtig en eeuwig God is, of hij
ontvangen is uit den Heiligen Geest of . . . en of
zijn dood een *ware zinsvervalsing* is, of hij den
toorn Gods tegen de zonde des ganschen mensche-
lijken geslachts gedragen heeft, niet zijn lichaam,
dat weder levend is geworden en uit de dooden

is opgestaan, in den hemel is, of niet, daarover
voert men geen strijd meer op leven en dood.

Maar over het beheer der kerkelijke goederen
kan men zich nog warm maken, en staan de gees-
ten vijandig tegenover elkander.

Niet het dogmatisme maar het ethische boeit
de geesten in onze eeuw.

En nu staan de Gereformeerde kerken in het
midden van deze strooming, met de traditie van
de 16e en 17e eeuw, de traditie van het Huis van
Oranje en de Dordtsche Synode, als een sta-in-
den-weg voor het moderne, kerkelijke leven door
allen bestreden en met allen in strijd.

Tegenover het individualisme der eeuw staan ze
met een gemeenschappelijke belijdenis van de ge-
openbaarde waarheid, uitgedrukt in de Formulieren
van eenheid. Tegenover het geestochappelijke of
collegiale stelsel van kerkverband, met de belijdenis
van de rechtsbevoegdheid der plaatselijke kerken,
— als de eenlingen in het midden van een volk en
een eeuw, die elke soevereiniteit in eigen kring
steeds meer vernietigt, en alleen weten wil van
individueel, onder een algemeen en voor allen gel-
dend landbestuur.

Als zij dit in het oog houdt, zult gij ook begrip-
pen, dat zoovele formele dingen, van meer of mind-
der belang, onder ons in bespreking zijn. Onze voor-
ouders hebben uit de Gereformeerde beginselen
een Gereformeerde kerkwezen kunnen opbouwen in
een maatschappij, die deze beginselen als de ware
erkende en hun invloed onderling. Maar thans is
alles het tegenovergestelde van wat het toen was.

Wij zijn zover aan den Gereformeerden levens-
toestand ontrouw, dat we voor nieuwigheden „aan-
zien, wat niets anders is dan een poging om den
ouden Gereformeerden toon weder in eere te bren-
gen.

In hoeverre dit mogelijk zal blijken, kan de tijd
leeren. In vroeger jaren heeft men wel eens be-
weerd, dat de „Afscheidsden" buiten hun tijd
stonden, en de stroom des levens nauwelijks hun
voeten bespoelde. Dat zegt men nu zoo niet meer.

Veeleer verwijst men nu revolutionaire sym-
ptomen, wijzegeer afwijkingen van de zuivere tra-
ditie naar wereldsche macht en aardische groo-
theid. En deze verwijten komen het meest van den
kant der vromen van alle gading, zoodat in het
politieke als in het kerkelijke. Die in het politieke
en kerkelijke het dichtst bij ons staan, schieten
doorgaans de puntigste en scherpe pijlen op ons
af. Want dat behoort zoo: *in majorem . . .* doch
laik ik het in 't Nederlandsch zeggen: *ter eere Gods*.

Het belangrijkste, dat tegenwoordig onder ons
plaats heeft, is de arbeid om de Gereformeerden
Gereformeerde te maken. Men zou, oppervlakkig
oordeelend, zeggen, dat dit als van een leien dakje
moet gaan. Doch niets is moeilijker en — in meer
dan één opzicht, — gevaarlijker dan dit. De popula-
laire Gereformeerdeheid gaat niet verder terug dan
tot de tweede helft van de 17e eeuw en de eerste
helft der 18e, den tijd van Beukel. En daar nu
onder ons het recht Protestantisch beginsel heerscht,
dat iedereen oordeelt over de stellingen der Heilige
Godgeleerdheid, volgt van zelf, dat de geest van
wantrouwen en kwaadsprekendheid onder ons een
grooten invloed heeft, wij het iedereen niet geven
is de bronnen van den Nijl te ontdekken, of
zelfs op te sporen.

En juist omdat de herleving der Gereformeerde
beginselen een wetenschappelijke arbeid schept en
vordert, is de vooruitgang langzaam; terwijl in het
practische leven de een of andere onhandigheid,
of een kleinigheid doordrijven van wat men eisch
van het Gereformeerde beginsel acht, om meer
achteruit dan vooruit zet; dewijl men geen redelijke
overtuiging maar heimelijken afkeer en onder-
werping met weeren weet, omdat de onderwer-
ping geen uitweg weeten.

Veel zal onder het bestuur des Heeren, afhan-
gen van den arbeid der jongere predikanten. Wij
ouderen hebben te veel antecedenen in het leven
en kunnen ons zelf niet genoeg van ons zelve en
van onze geschiedenis losmaken. Maar voor de jong-
eren is nog een schoone taak weggelegd, mits zij
verstand hebben om die taak met geduld en lijd-
zaamheid te volbrengen, en niet, met vleugelen
gelijk de arenden, van de een gemeente naar de
andere vliegen, maar in den kring, waarin God ben
plaatste, zoo arbeiden, dat *tenminste* daar iets blij-
vends tot stand komt.

Op dit laatste leggen we nadruk.

Wie er geen heilige schoone levensstaak in
ziet, om stil en rustig en met onuitputtelijk
geduld en nooit verdoovende liefde, in één en
enkel dorp, de gemeente des levenden Gods weer
op te bouwen, vergalt zich als prediker zijn
eigen leven, en wordt blind voor wat waach-
tig groot is en schoon.

Officiële Berichten.

(Met verhooring uit het Kerkblad van 6 Mei '98.)

HARDERWIJK, 3 Mei 1898. Dit is de dag,
dien de Heere gemaakt heeft, laat ons den
zelvezelen ons verheugen en verblijd zijn (Ps. 118:24).
Deze waarheid mocht de Gereformeerde kerk
te Harderwijk 11. Zondag 1 Mei 1898 op haar
toewapenen, toen zij als de vereenigde kerk saam
kwam in het huis des Heeren, om te gedenken,
hetgeen de Heere God heeft gedaan.

Het rondig kerkelijk gedeelte leven, heeft,
Gode zij dank, te Harderwijk opgehouden te
bestaan. Reeds lang gevoelde men, dat zoolang
Broeders en Zusters van een en hetzelfde huis,
staande op éénen grondslag, nl. Gods Woord
en de Belijdenis, nog naast elkander staan, het
zonde is voor God, tot omcer verstrekt van den
Koning der kerk, den Heere Jezus Christus,
niet in overeenstemming is met Gods Woord,
en daarin des Heeren Naam niet Gods Woord
beheerlijkt. Dat de eerste samenkomst belangrik
en indrukwekkend was, openbaarde zich in de
talrijk opgekomen schare, welke het kerkgebouw
bijna niet kon bevatten. Onze geachte Herder
en Leeraar, Ds. J. v. Mantgem, bepaalde de
gemeente, naar aanleiding van de beloften Gods
aan zijne kerk gedaan, volgens Jeremia 29:10, 11:
bij de zelfstandigheid en majesteit Gods, bij
de tijdsbepaling dat de Heere zijn volk zoude
bezoeken, bij de weldaden in de gedachten
Gods omtrent zijn volk, en bij de werken Gods
in en door den Verbonds-Middelnaar belangende
hare verlossing.

Zoo is er dan voorts geen Harderwijk A en B
meer op de lijst der Gereformeerde kerken,
maar de Gereformeerde kerk van Harderwijk.

Prov. Syn. van Groningen.

De vergadering der Provinciale Synode van
Groningen zal D. V. gehouden worden Woens-
dag 15 Juni a. v. in het kerkgebouw in de
Nieuwe Ebbingestraat te Groningen. Aanvang
to uur v. m.

Punten voor de Agenda en opgave van de
namen en woonplaatsen der afgevaardigden
worden vóór 28 Mei bij den ondergeteekende
ingewacht.

H. SCHOLTEN, Prov. Corr.

Zuidhorn.

Prov. Synode van Middelburg.

Aangezien gegrond berwaar wordt ingebracht
tegen den vastgesteld datum van 15 Juni e.k.
voor de Zeeuwsche Provinciale Synode, hebben
ondergeteekenden bij dezen de eer belangheh-

benden te verwittigen, dat ze besloten hebben
dezen datum van samenkomst der Synode van
Middelburg ééne week te verschuiven, zoodat
die nu gesteld is op Woensdag 22 Juni e.k.
aanvang des voormiddags om halftien.

Namens de Gereformeerde kerken,

A. LITTOOIJ.

L. WAGENAAR.

Agendum voor de Vergadering der
Classis Brielle, op 12 Mei.

De kerk van Rozenburg verzoekt door-
zending naar de Provinciale Synode: „welke
preken approbatie verkrijgen om in de Gere-
formeerde kerken te worden voorgelezen bij
ontentenis van den dienst des Woords."

Van de kerk van Middelharnis:
„Is het geoorloofd, dat een Leeraar van het
Gereformeerde Gymnasium te Kampen een scheppings-
leer voorstaat in lijnrechte tegenspraak
met Gods Woord? Zie „Schepping en zond-
vloed van Dr. Nieuwhuis."

Buitenland.

Frankrijk. Onze Koninginnen te
Parijs.

Onze Koninginnen hebben Zondag 17 April,
bij hun bezoek aan Parijs gebracht, een god-
diensttoefening bijgewoond in de Heilige Geest-
kerk, een gebouw, dat gebruikt wordt voor de
godsdiensttoefeningen der Gereformeerden, die
tot de staatskerk behooren. Men heeft gevraagd
waarom de Koninginnen zich niet begeven heb-
ben naar de Grottoire, de Protestantische hoofd-
kerk? Wij meenen dat H.H. M.M. daar niet
heen gingen, omdat daar de heer Roberty pre-
dikte, een modern hulpprediker. Er is om dien
heer Roberty in de Parijsche gemeente heel
wat te doen. Een van de vijf parochiën heeft
Roberty definitief tot haar predikant beroepen,
maar het consistorium, dat is het college dat
al de vijf parochiën vertegenwoordigt en be-
staunt uit dat beroep niet approbeeren. Het
consistorium van Parijs is in zijn meerderheid
orthodox en houdt daarom tegen dat de
moderne Roberty definitief als predikant van
de Oratoire beroepen wordt, ofschoon men hem
als hulpprediker niet weren kan. Indertijd is
de splitsing van de Parijsche gemeente in
parochiën met hulp van den sterken arm der
overheid doorgedreven, om gedaan te krijgen
den ten minste één predikant van de Parijsche
Gereformeerde staatskerk tot de moderne rich-
ting zou behooren, omdat de meerderheid der
gemeente en daarom ook het consistorium tot
de orthodoxe richting behoort. Hoe weinig
zulk een consistorium kan uitrusten blijkt ge-
noeg uit het feit dat het wel het definitief be-
roep van een predikant kan tegenhouden, maar
dat het niet diens optreden als hulpprediker
kan verhinderen. De heer Roberty als hulp-
prediker is door zijn leer even schadelijk als
gewoon predikant.

Tewil de Koninginnen de moderne predi-
king van den heer Roberty wilden ontwikkelen,
schijnen zij er toch een te hebben moeten hooren.
Immers predikte in de Heilige Geestkerk
de heer Ds. Fages van le Creusot, nadat een
der predikanten van de Heilige Geestparochie,
de bekende Ds. Santer, de liturgische dienst
had verricht. Deze Ds. Fages schijnt tot de
moderne richting te behooren, ofschoon het
vreedzaam schijnt dat de orthodoxe predikanten
van de Oratoire een predikbeurt aan een mo-
dern collega zouden hebben afgestaan. Maar er
wordt in Frankrijk zooveel gesproken van een
verzoening van de modernen of liberalen met
de evangelischen of orthodoxen, dat het niet te
verwonderen is, dat over en weer van kansel
wordt gewisseld. De evangelischen zijn door het
doorwerken van de ethische beginselen nader
tot de liberalen gebracht, en de liberalen achten
het met het oog op de meerdere toeschietelij-
heid van de groote meerderheid der orthodoxen
niet raadzaam hunne beginselen op de spits
te drijven. Dit is zeker, dat men het van mo-
derne zijde betreurd heeft, dat juist Ds. Fages
dien dag moest voorgaan. Want genoemde
prediker schijnt niet gelukkig geweest te zijn in
zijn prediking. De Parijsche correspondent van
de *Nieuwe Rotterdammer* noemde de preek van
Ds. Fages „een modern, nietszeggend woord.
Ook om het moderne taal de preek maar matig
bevalen zijn." Een ander correspondent schreef:
„de prediker bleef ver beneden zijn onderwerp"
(Joh. 20:26), terwijl hij er aan toevoegt dat hij
niets er van zou weten over te vertellen.

We vinden het niet kiesch om een leerrede
publiek te beoordeelen; de prediker bedient
toch het Woord Gods voor de gemeente des
Heeren en wat hij verkondigt is geen onder-
werp van critiek voor dagbladcorrespondenten.
Dat onze Koninginnen met opzet de Oratoire
vermeden hebben (wellicht om den schijn te
vermijden dat zij tegen het Parijsche consistorie
partij kozen) blijkt uit het feit dat zij na afloop
van den dienst in de Heilige Geestkerk een
bezoek brachten aan de Oratoire om het monu-
ment van den bekenden admiral de Coligny,
leider der Franische Hugenoten, te bezien. Dit
is in wat mamer tegen het gebouw aangeplaatst,
op de plek waar de vrome doorlichte voorzaat
van onze Koningin in den beruchten Bartholo-
meusnacht onder de handen zijner moordenaars
bezwakte.

Engeland. Dr. Spurgeon president der
Baptistische Unie.

Met grooten ophef wordt er in de Engelsche
bladen melding van gemaakt, dat Dr. Spurgeon,
zoon van den beroenden overleden C. H. Spur-
geon, verkozen werd tot president van de Bap-
tistische Unie. Charles Haddon Spurgeon brak
met die Unie, omdat het ongelooft er den bo-
ventoon in gekregen had. Hij begon den „Down-
Grade" strijd, d. w. z. hij aanvaardde den strijd
tegen het streven van vele Baptisten en Con-
gregationalisten om de „modern thought" of de
„nieuwewetische" denkbeelden, in zake de religie
ingang te doen vinden. Spurgeon deed het wel
leed om aldus tegen vele vroegere leerlingen te
moeten optreden, doch dit deed hem niet afzien
van zijn toelag om aan te toonen, dat de nieuwe
school de gemeente van hare dierbaarste kleino-
den zou berooven. Maar de zoon is van andere
gedachten. De verklaaring tot voorzitter van een
Unie, die zijn vader vaarwel moest zeggen door
de drijfkraft zijner beginselen, liet hij zich
welgevallen.

Men kan denken hoe de zinnen van de
„Down-Grade" dit toelichten. Men hoopt, dat
door de daad van Dr. Spurgeon de „Down-Grade"

controvers zal begraven worden. Wij spreken op-
zettelijk van een „begraven" worden, omdat het
onze overtuiging is, dat sedert den dood van
Spurgeon, den vader, de beweging tegen het
ongelooft, door hem begonnen den dood is in-
gegaan.

Een Engelsch blad deelt mede, dat de ramp
die den tabernakel, een 14 dagen geleden ge-
troffen heeft, er toe medewerkt, om de begra-
fenis van de oude verschillen nog meer